

Tordas Értékei

Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület lapja
honlap: www.tordas-ert.hu • e-mail: info@tordas-ert.hu • 2012. Tavasz • VI. Évfolyam 2. szám

Nem tudom hányadik majális

Azt tudtuk, hogy meleg nap virrad Tordas népére, mégis szép számmal gyülekeztek a bográcsozók a sportpálya parkolójában. Igyekezett mindenki jó helyet választani, bár árnyékos helyet hiába is keresett, hát előkerültek a napernyők, kalapok. A reggeli bemelegítő pálinkák kóstoltgatására alapozni lehetett Sanyi sült szalonnájával, meg a Pali által készített sült vérrrel. Úuu.. az nagyon finom volt! Készült itt mindenféle finomság, felsorolni sem lehet.

Legnagyobb elismerés mégis Farkasné Erikát illeti, aki ismét képes volt ott állni a nagy melegben, és sütni több száz palacsintát! Köszönjük Erika! Míg az étkek illatozva főttek, sok-sok program várta a résztvevőket. A Bosi lovarda lovacskaí nagy örömet jelentettek a kisgyerekeknek. Volt itt rajzverseny, családi verseny, zumba bemutató. És természetesen nem maradt el a minden korosztályt megmozgató triatlon verseny sem. **Cifka Julika**

SZTRÁNYAY MIKLÓS ANYÁKNAPJA 2012.

SOKAN MÁR A TEMETŐBE
MEGYÜNK A MAMÁHOZ,
NEM TUDJUK MÁR KÉZBE ADNI A
CSOKOR VIRÁGOT,
OTT MONDJUK AZ UNOKÁKKAL,
KÖSZÖNET ÉS HÁLA,
OTT FOGUNK MAJD MEGBÉKÉLNI
MI IS NEMSOKÁRA.

NEM VOLNA JOBB AZ ÉLETBEN,
BÉKESSÉGBEN ÉLNI,
ADDIG AMÍG ÉLVE LEHET, SZÉP
ÉLETET ÉLNI,
EGYÜTT SZÜLNI A VILÁGRA EGY
ÉLHETŐBB VILÁGOT,
EGYÜTT ÉLNI, ÜNNEPELNI A
SZENT ANYASÁGOT ?!

Végezetül egy recept a sok
közül:
A slambuc

Ez egy alföldi pásztorétel.

Mije volt a pásztorétel?...hát hűtőszekrénye az nem. Volt neki szalonnája, krumplija, hagymája, száraztésztája, só, bors, paprika a tarisznyába. A szalonnát a bográcban tőpörtyűsre pirította, az összevágott hagymát ennek a zsíráján megdinsztelte, aztán beleborította a kocára vágott száraztésztát. Amikor a tészta zsemlyeszínű lett, belerakta az összevágott krumplit, (a majálison készült ételbe sonka és füstölt kolbász is került) felöntötte annyi vízzel, hogy éppen ellepje. Sózta, borsozta, paprikát is tett bele, hol édeset, hol erőset.

Gyümölcs-, szőlőtermesztés

Az ország sok más településéhez hasonlóan Tordason is ültettek gyümölcsfákat. Az uradalomnak a kastély körül mindig volt gyümölcsöse. Ennek hatására minden ház udvarán található volt néhány szilva, alma, diófa.

A gyümölcsöst a gazdák elsősorban azonban a szőlők között rendezték be. Rendszeresség azonban nem volt, a fajták teljesen különbözőek. Kedvelt gyümölcsfák: őszibarack, szilva, alma, körte, dió, cseresznye, kajszli, meggy, ringló, birs (1935. évi felmérés szerint).

A gyümölcsfák gondozása csak a leg-szükségesebb mértékig történik. A fák koronája túl sűrű, mert hiányzik a szak-szerű ritkítás, de a permetezésre sem fordítanak sok gondot. A gyümölcs ter-mesztése többségében saját célokra tör-ténik

Gyümölcsfák fajta kiválasztása, gon-dozása és telepítése tekintetében a Hangyaszövetkezeti mozgalom hozott jelentős, pozitív változást.

Szőlőművelése már a törökvilág előtt volt. 1270-ben Martonvásári Gergely „szőlőkkel együtt” ajándékozta Tordast a budai apácáknak.

Sajnovics Mátyás megkívánta, hogy az elpusztult szőlőket új telepítéssel pótol-ják. Ezért „hat esztendeig teljes szabad-ságot” engedélyezett, „úgyhogy semmit se adjanak”, csupán a hatodik év eltelté-vel kívánt szüretkor vám helyett a must-ból úrbéri szolgáltatást, és pedig minden kilencedik akót.

A gazdák szívesen foglalkoznak szőlő-termesztéssel, Ennek szemléletes példá-ja, hogy a község 1714-es pecsétje szőlő-művelési eszközöket ábrázol, úgymint fűrészt és a metsző-, oltókést. 1851-ben Fényes Elek már a következőképpen emlékezik meg a községről: „jó földet mível, erdeje van, bora a legjobbakk közül való a megyében”.

szőlőmetsző kések

Addig, amíg 1859-ben 123 kat. hold szőlő volt Tordason, 1895-ben csupán csak 14 kat. hold. Volt mit újra telepíte-ni. 1914 előtt mintegy 25 kat. hold, utána következő években 24 kat. hold szőlőt telepítettek. 1945-ben 69 kat. hold szőlőt tartanak nyilván.

Főleg borszőlőt telepítettek. Vadalanyba oltanak. A telepített szőlő-fajták: mézes, oportó, hárslevelű, kadar-ka, rizling, de akad csaszla, csabagyön-gye, muskotály. Néhány helyen van noah is. Csemege szőlőt kevésen termel-nek.

A szőlő kipusztulása az uradalmi sző-lőket is nagyban érintette, a visszatele-pítés pedig lelassult, vagy elmaradt. Az uradalmi szőlőben újratelepítés során már több csemegezőlő kerül. A földosz-tás után kiosztott uradalmi szőlőben megtalálható volt az Afuz Ali csemege szőlő. (Ez a szőlőfajta hazánkba valószínűleg a 20. század elején Bulgáriából érkezett, de bizonytalan beérése miatt nem terjedt el. 1956 óta államilag minősített fajta.)

telepített új szőlő

Már a II. vh. előtt üresen állt és pusztult a Martonvásár és Tordas határán épül hatalmas kőpince. E pincét Brunszvik gróf építette és a mintegy 60 m hosszú pince ma is hirdeti a valami-kor szőlőben gazdag vidék emlékét.

A tordasi uradalomnak két pincéje volt. Az egyik a Cifra pince, amely a kas-télyhoz tartozóan látta el feladatát, a másik pedig Öreghegyen volt az uradal-mi szőlők mellett. Annak felosztása után a pince sorsára maradt, a préházat elhordták, maga a pince pedig törmelék-kel lett betemetve. Még megmenthető állapotban van!

Felhasznált irodalom:

- Dr. Wünscher Frigyes: *TORDAS a Balog Elemér szövetkezeti min-tafalu*
- *Magyar Néprajzi Lexikon*
- *Wikipédia*

szőlő művelés

Háziipar

Az önellátó jellegű paraszti gazdasá-gban a termelőeszközök jelentősebb darabjait, mint az eke, szekér, valamint a vaseszközök, iparosok készítették. Ezek bizonyos karbantartása, javítása és az egyszerűbb eszközök, mint a favil-la, gereblye, szerszámnyél elkészítése a családfő, majd gyermekei feladata volt. A háztartás eszközei, berendezései közül a szalma, gyékény, vessző tárolóedé-nyek, támlás és kisszékek sokszor szin-tén házilag készültek el, hiszen a szük-séges nyersanyag többnyire a saját gaz-daságból származott, vagy a falu közö-sen használt erdejéből, esetleg a „senki földjéről” megszerezhető volt.

Sok más faluhoz hasonlóan régen Tordason is volt háziipar. A jobbágyság idejében és utána a 1890-es évekig majd minden házban fontak és szőttek. Az úrbéri szerződésekből minden alkalom-mal szó esik kendertermelésről, fonás-ról. A háziiparral való foglalkozás azon-ban csak a saját szükségletet elégítette ki. A falusi élet azonban megváltozott. Az önellátó háziipart megszüntette az olcsóbb, sokszor silányabb minőségű gyári portéka.

A háziipari tevékenység fellendítésére a HANGYA Szövetkezeti mozgalom fektetett nagy hangsúlyt. Ennek érdekében szövőházat építettek, amelyben a taní-tásra szolgáló szövőszékeken kívül ter-melésre képes szövőszékek kerültek beállításra.

SZÓ-BESZÉD helyett!

Tordason a Növényfajtakísérleti Állomás ötven éve szolgálja a mezőgazdasági kutatást és termelést. - Magyarország területén 120-éve kezdődött, a különböző növényfajták vizsgálata.

Mi történt a Tordasi Fajtánál?

2012. év januári Kormánydöntés értelmében közel 7000 főt kellett leépíteni a közszférából.

Mivel a Tordasi Növényfajtakísérleti Állomás az MgSzH Központ része volt, így a Központi Közigazgatás létszámleépítése nagyon súlyosan érintette.

Ha az előzményeket nézzük, Magyarországon 2007-ben egy gigantikus hivatalt hoztak létre. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalt, 11 költségvetési egység összevonásával, több mint 5000 fővel, más feladatokkal, hagyományokkal, törvényi előírásokkal, -hivatal, hatóság, felügyelőség, intézet. (A növényfajtakísérleti állomás mindig egy intézet része volt). Az MgSzH-nak lett egy központja Budapesten és lettek önálló területi egységei, minden megyében, illetékességi jogkörnek megfelelően. A Tordasi Fajta a központhoz tartozott (ma is) mivel országos és EU-s megrendeléseket teljesített és teljesít. A vizsgálati eredmények után a hatósági

döntést a Központ, a Szabadalmi Hivatal, a Minisztérium vagy az EU hozza meg. Talán érdemes megjegyezni, hogy a 2004-es EU-s csatlakozás után sem csökkent, sőt növekedett a növényfajtakísérletek hazai és külföldi megrendeléseinek a száma. -Magyarország, az EU-nak, egyik legmegbízhatóbb növényfajtakísérleti adatokat szolgáltatja. A Tordasi Növényfajtakísérleti Állomás EU-s akkreditációval rendelkezik.

A növényfajta vizsgálat sajátossága, hogy döntéshozatalra 2-8-év hatósági vizsgálat után kerül sor. A növényeknek természetesen berendezés és föld kell. (Ez nem egy hivatalnoki feladat, gondolkodás és hely). A földet művelni, az eszközöket működtetni kell. Ehhez vannak a „fizikai” dolgozók, Munka Törvénykönyve (MT) szerinti jogviszonyban. A növények vizsgálatát, a hatósági döntés előkészítését, hatósági döntést köztisztviselők végzik, Köztisztviselő Törvény (KT) szerinti jogviszonyban. Az állomás egész létszáma (kettő féle foglalkoztatási jogviszonyban, juttatásban) a központi közigazgatáshoz tartozott, 2012.01.17-ig. Ezen a napon bocsátották el, vagy nyugdíjazták az állomás összes (23fő) MT-s dolgozóját, aránytalanul megalázóan. - A KT szerint foglalkoztatottak (8fő) maradtak.

Magyarországon, a növényfajta vizsgálat lehetetlenné vált. A vetőmagtermesztés és export hátrányba került.

Ezek után a szakmát ismerők, a hazai és külföldi kutató intézetek, érdekvédelmi szervezetek, vetőmagtermelők és forgalmazók stb. „FELVILÁGOSÍTÓ” leveleket küldtek a vezető döntéshozóknak, érzelemmentesen, tényszerűen.

Először is, Magyarországon a növényfajtakísérleti tevékenységet, a 2003. LII. TÖRVÉNY írja elő. Végrehajtását a 40/2004 (IV.7) FVM rendelet szabályozza. A TÖRVÉNY MA IS ÉL!

Továbbá növényfajta vizsgálatának hiányában megszűnne MO-n a biológiai alapok, mg.-i kutatók, árutermelők, kereskedők, fogyasztók jogvédelme, objektív tájékoztatása.

Végül az anyagi kártérítések, károkozások beláthatatlanok, felbecsülhetetlenek lettek volna.

Mindezek után az elbocsátott dolgozókat visszavették. A TORDASI FAJTA TOVÁBBRA IS ÉL!

A 22/2012 (II.29) Kormány Rendelet értelmében, 2012.03.15.-től megalakult a Nemzeti Élelmiszerlánc Biztonsági Hivatal (NÉBIH). Szlogenje: A lakosságért, a TERMŐFÖLDTŐL AZ ASZTALIG!

A NÉBIH alapító okiratában, kötelezően elő van írva, a növényfajtakísérleti állomások és a fajtakitermesztő állomás működtetése.

Derecskei János

Utóirat

Magyarország 1983 óta tagja az UPOV (Union Internationale pour la protection des obtentions végétales) Új Növényfajta Oltalmára Létesült Nemzetközi Szervezetnek.

OECD (Organisation for Economic Cooperation Development) Fajtaigazgatási Rendszer előírásait Magyarország 1970-óta alkalmazza.

ISTA (International Seed Testing Association) Nemzetközi Magvizsgáló Szövetségnek egyik alapító tagja volt Magyarország 1921-ben, ettől kezdve a tagsága folyamatos.

CPVO (Community Plant Variety Office) Közösségi Növényfajta Hivatal munkájában Magyarország (2004) óta aktívan részt vesz.

Ezek a szervezetek számos szakmai rendezvényt, körvizsgálatokat szerveztek, szerveznek Magyarországon, melyeknek többször volt kihelyezett előadása, bemutatója Tordason.

Ezen kívül számos hazai és külföldi kutatóintézet, agrárküldöttség, Mg. Minisztériumi vezetője megtekintte az állomáson folyó munkákat. Még lehetne hosszasan sorolni hány mg.-i termelő, egyetemi, főiskolai hallgató látogatja az állomást, kér szakmai tanácsot, ír tanulmányt róla.

Mind azok, akik a Tordasi Fajtát meglátogatták (több mint 70 országból, Japántól, Albániától), részben megismerték Tordast is mert a település, környezet megismerését mindenki fontosnak

tartotta. Számos tordasi kiadványt és felejtetetlen élményt vittek magukkal. - Mert a Tordasi Fajta vendéglátási szlogenje: a vendég számára az itt töltött idő legyen kellemes, hasznos és emlékezetes. A nagyon sok köszönő vissza jelzés is azt igazolja, hogy az állomásra látogatók maradandó élményt vittek magukkal Tordasról, szerte a nagyvilágba.

- Ez év április havában a Magyar Vidékfejlesztési Miniszter és a Finn Mezőgazdasági Miniszter megtekintette a Tordasi Állomáson folyó hazai és külföldi megrendelésű növényfajta vizsgálatokat. Közben felfedezték Tordas települést is!

Derecskei János
Nyugalmozott állomásvezető

Válasz a Hírünk cikkeire

A legutóbbi számban olvastam egy cikket, aminek utalása úgy érzem, engem is érint. Reagálni szeretnék rá, hiszen aki valójában megélte és átlátja a médiával kapcsolatos dolgokat (mind ami ott történik, és ahogyan történik) az én vagyok. Megosztanám ezt a környezetemben élőkkel. A cikkben ott van, hogy az általa leírtak, kellemetlenek Tordásra nézve. Az emberek nagy része,- ahogy visszahallom,- nem jól értelmezi a sorokat, és belekapaszkodnak az első mondatba. Nehéz leírni mindazt, ami a médiával és az egész helyzettel van, hiszen ez egy nagyon összetett dolog. Csinálja utánam valaki, hogy pusztán kommunikációval és nem egyéb dolgokkal kerül be egy ilyen nagy tv csatorna műsorába. Aki megcsinálta, na, az alkothat véleményt!

Amit látni és hallani lehetett, az sokszor nem a valóság, hiszen egy ilyen show műsor tele van kreált dolgokkal. Amit a cikkíró is megfogalmazott, hogy az újságokban megjelent cikkek nem túl pozitívak, arról tudni kell: hogy ezek a pletykaújságok nem a jókat igyekeznek leírni, ahogy ebben a műsorban sem ez volt a fontos. Ennek ellenére nagyon sok szeretet kapok az emberektől és sok olyan véleménnyel találkozom, hogy kilógtam a szereplők közül,-pozitív értelemben. Újra ugyanígy végig csinálnám, mert sok rendezvényre eljuthattam, sok embert megismertem, sok olyan helyzet adódott, amit talán soha nem éltem volna meg, ha nincs ez a fajta ismertség. Csakis a jót viszem tovább! Aki részese ennek az életnek, az tudja mivel jár mindez és tudja is

kezelni! Egy titkot elárulok, ami azt gondolom sok mindent megmutat és egy kicsit sejteti, hogy nem kell mindent elhinni amit látnak vagy olvasnak... Szerepeltem ugye a Csillag Születik műsorában egy balladával.. Mindenki tudja rólam, hogy szeretem a verseket és szoktam is szavalni. Balladát viszont még életemben nem mondtam..nos: A Csillag Születik-ben való szereplésre is a stáb kért fel és a balladát is ők kérték, nem magamtól jelentkeztem, hanem az ő kérésükre..

Így ha valaki véleményt alkot, -ráadásul negatív véleményt,- azt úgy tegye, hogy tudja mi mögött mi van!

Tomai Ildikó

A HATALOM ARROGANCIÁJA

A hatalom birtokának az a hatása, hogy az emberek süketekké és vakokká válnak. Nem látják többé azt sem ami az orruk előtt van, és nem hallják, ami a fülükbe harsog." Ezeket a gondolatokat Mahatma Gandhi fogalmazta meg.

"Nem tudom, hogy nagyra becsült Polgármesterünk olvastá-e, de nem feltételezem, hogy van ideje olvasni, mert mint a márciusi Kisbíróban leírta nagyon elfoglalt ember.

„Az elhallgatásokat, csúsztatásokat és félrevezetéseket más fontosabb teendőink miatt nem áll szándékunkban részletesen cáfolni.” Ezt a mondatot a Hozzászólás című szösszenetében találjuk.

A mondat számos gondolatot ébreszt az olvasóban.

Ha nem beszélünk a arról a nagyfokú cinizmusról ami kicseng belőle, és lát-szik, hogy a megjegyzés nem a cikkről, hanem annak szerzőjének szól, esetleg

feltételezhetjük, hogy túlterheltsége miatt el sem olvasta azt amihez hozzá-szólt.

De eszébe juthat az olvasónak az az óvodások körében szokásos kijelentés, hogy - tudom de nem mondom meg!-. Mert természetesen nem tudja, de ezt nem akarja beismerni.

Ja és a "királyi többsé". Bár a megjegyzést egyes szám első személyben írta alá, de a mondatban többsé számban fogalmazott. Ez az uralkodók privilégiuma.

Ezek után, ha a Tordas címerben egyszer csak megjelenik a korona, ne csodálkozzon senki. Természetesen ezt is a szokásos módon a bennfentesek titokban

fogják eldönteni. Az ALATTVALÓK majd csak értesülnek róla.

Azután már csak a koronázás következik. Ennek a ceremóniának nagy hagyományai vannak, a még létező monarchiákban, és természetesen voltak Magyarországon is. A sarkalatos kérdés, hogy ki helyezze a koronát a kiválasztott fejre. Nehéz kérdés. De ha nem akad senki, akkor felrakja saját maga. Volt már ilyen a történelemben.

Bár ez nem lesz olyan ünnepélyes, de a NÉP meg fogja érteni, hogy a csatorna-építés miatt nehéz anyagi helyzetben lévő Önkormányzatnak csak erre futja.

Cifka János

TÁJHÁZ HÍREK

Tájékoztatjuk az érdeklődőket, hogy a Tájház május 1-től, szeptember 30-ig szombaton és vasárnap, illetve ünnepnapokon tart nyitva. A nyitvatartás ideje:

dél előtt 10-12-ig, délután 15-18 óráig. Egyéb időpontokat előzetesen a

06-20-216-78-24 es telefonszámon

lehet egyeztetni!

Szeretettel várunk minden érdeklődőt.

Tordasi életmentők

A legnagyobb érték az emberi élet!

A tordasi defibrillátoros csapat a nap 24 órájában, felkészülten várja a segélyhívásait!

- 06-30-249-99-99 -

Kiadja:	Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület
Felelős kiadó:	Cifka János
Szerkeszti:	a szerkesztőbizottság
Honlap:	www.tordas-ert.hu
Megjelenik:	600 példányban

Ingyenes!